

Швець Юлія

студентка

Вінницький інститут економіки ТНЕУ

м. Вінниця

КЛАСИФІКАЦІЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний етап функціонування економіки України характеризується кризовими явищами, високою інфляцією, тому вітчизняні підприємства змушені змінити свою політику по відношенню до оборотних активів, визначати потребу в них, шукати нові джерела їх поповнення, вивчати проблеми ефективності їх використання. Вміле управління оборотними активами підприємства дозволяє виявити наявні резерви прискорення оборотності та збільшити їх використання в господарському обороті. В свою чергу, підвищення ефективності оборотних активів означає вивільнення значних грошових ресурсів, що є актуальним для діяльності підприємства та економіки в цілому. Отже, з теоретичної й практичної точки зору проблеми управління оборотними активами вітчизняних підприємств є надзвичайно актуальними і необхідними.

Питання формування та розміщення оборотних активів на підприємстві має дискусійний характер, про що свідчить наявність проблем, пов'язаних з невідповідністю понять їх економічному змісту, що використовуються у фінансовій діяльності суб'єктів господарювання.

Розвитку теорії аналізу оборотних активів сприяли праці таких відомих вітчизняних вчених: В.М. Івахненка, М.Р. Лучка, М.В. Кужельного, М.Я. Остап'юка, Є.В. Мниха, П.Я. Поповича, М.С. Пушкаря, В.С. Рудницького, М.Г. Чумаченка, І.Д. Фаріона, С.І. Шкарабана та інших. Серед зарубіжних авторів згадані питання розглядались у наукових працях М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніної, .Ф. Палія, Р.С. Сайфуліна, А.Д. Шеремета та інших. Проте, ряд питань щодо методики формування та розміщення оборотних активів підприємств вимагає подальших досліджень та наукових розробок.

Важливою характеристикою операційного циклу, що суттєво впливає на обсяг, структуру та ефективність використання оборотних активів є його строк обертання. Практика показує, що обіг окремих елементів оборотних активів підприємства характеризується різними строками. Результатом вивчення особливостей руху активів повинна стати їх класифікація, що стане основою для визначення раціональної потреби в оборотних активах, а також їх структури. З метою планування та контролю в умовах планової економіки використовувалось розподілення оборотних засобів підприємства на нормовані та ненормовані. Таке ділення пояснювалось тим, що величина нормованих оборотних активів залежить від стабільних умов функціонування конкретного підприємства та порядку проведення

розрахунків. Крім того, об'єктивна необхідність такого розподілення пояснюється тим, що у підприємств було значно менше реальних засобів впливу на ненормовану частину оборотних засобів порівняно з нормованою їх частиною. З переходом до ринкової економіки така необхідність відпала, але для багатьох підприємств нормування не втратило свого значення, оскільки матеріальні витрати у структурі оборотних активів складають 25-30 %. Однією з важливих характеристик умов господарювання підприємств є ризик, проблеми оцінки якого є достатньо новими для вітчизняної науки та практики. Щодо оборотних активів, то всі категорії ризику можна звести до трьох позицій: виправданий ризик, підвищений ризик та недопустимий. Градація позицій заснована не тільки на кількісній значимості ризику як обов'язкової складової ринкової економіки, але й обліку ризику: в першому випадку – це внутрішні умови реалізації, в другому – внутрішні джерела, в третьому – їх конгломерат [1].

Крім того, слід враховувати наявність зв'язку між ризиком та прибутком. В зв'язку із цим, доцільно розглядати активи підприємства з позиції трьох чинників: кількісного розміру ризику нереалізації, джерел ризику нереалізації, та можливого ефекту від реалізації. Взаємодія цих чинників безпосередньо впливає на ліквідність елементів активів та, в кінцевому рахунку, на ступінь ліквідності підприємства. З урахуванням вищенаведеного, доцільним виділити три групи оборотних активів за рівнем їх ринкової цінності:

- мінімальна ринкова цінність;
- середня ринкова цінність;
- потенційно висока ринкова цінність [2].

Спрямоване управління оборотними активами підприємства визначає необхідність попередньої їх класифікації. Загальноприйнята класифікація будується за наступними основними ознаками:

- за характеристикою фінансових джерел (валові, чисті, власні);
- за видами (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; запаси готової продукції; поточна дебіторська заборгованість; грошові активи і їх еквіваленти; інші оборотні активи);
- за характеристикою участі в операційному процесі (оборотні активи, які обслуговують безпосередньо виробничий цикл; оборотні активи, які безпосередньо обслуговують фінансовий цикл);
- за періодом функціонування (постійні; змінні) [1].

Для системи управління оборотними активами важливого методологічного значення має їх науково обґрунтована класифікація. На основі комплексного аналізу і систематизації найбільш суттєвих аспектів бажано застосовувати класифікацію оборотних активів на основі поєднання наступних ознак: форми функціонування в операційному циклі, функціонального призначення у процесі виробництва, принципу організації, ступеню ліквідності, ризику вкладених оборотних активів, характеру фінансових джерел, а саме:

1. За видами: сировина, матеріали, напівфабрикати; готова продукція; дебіторська заборгованість; грошові кошти та їх еквіваленти; інші.

2. За характером участі в операційному процесі: оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл господарського товариства; оборотні активи, які обслуговують інвестиційну діяльність господарського товариства; оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл господарського товариства.

3. За ліквідністю: високоліквідні; швидколіквідні; низьколіквідні.

4. За джерелами формування: зовнішні; внутрішні.

5. За кругообігом: початкові; функціонуючі; накопичені.

6. За правом власності: власні; позичені.

7. За принципом нормування: нормовані; ненормовані.

8. За ступенем ризику: мінімальний; малий; середній; високий.

Важливого значення в організації діяльності суб'єктів господарювання належить відповідній класифікації оборотних активів на підприємстві, і тому, від використання запропонованої методики за всіма класифікаційними ознаками, залежатиме якість і достовірність звітних показників, що характеризують майновий і фінансовий стан суб'єкта економіки.

Але, ефективність використання конкретного методу класифікації оборотних активів залежить також і від сформованих на підприємстві договірних зв'язків із постачальниками, своєчасності й ритмічності забезпечення виробництва необхідними матеріалами та інших факторів, які впливають на показники діяльності суб'єкта господарювання.

Практична реалізація управлінських рішень багато в чому залежить від забезпечення інформаційного середовища, достовірність формування якого залежить від правильного вибору методів класифікації об'єктів управління, значна частка яких належить оборотним активам.

Список використаних джерел

1. Дейнека, О. В. Оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу підприємства персоналом [Текст] / О. В. Дейнека, К. М. Юрченко // Інноваційна економіка. — 2012. — № 3(29). — С. 257—260.

2. Лепейко Т. І. Сутність оборотних коштів та їх аналіз на підприємстві [Текст] / Т. І. Лепейко, Є. Г.Ромаза // Вісник університету банківської справи Національного банку України. — 2012. — № 1(13). — С. 215—218.

